

πρέπει νὰ καῶσι (α). Κατὰ τῆτο τὸ δόγμα τῶν Τούρκων, ποῖον σχολεῖον ἠδύνατο νὰ σταθῆ εἰς τὴν Ἑλλάδα; χάρις εἰς τὴν πλεονεξίαν τῶν κατὰ τόπους κρατῆντων, καὶ εἰς τὰς συνετὰς οἰκονομίας τῶν ἐν Κωνσταντινῶν προϋχόντων τῷ γένει, διὰ τῶν ὁποίων διτηρῆντο τὰ πολυκαθῆ Σχολεῖά μας, παρισανόμενα πάντοτε εἰς τοὺς Τούρκους (ὅτε δὲν ἠδύνατο νὰ λανθάνωσιν) ὡς ἀπλᾶ διδασκαλεῖα τῆς καθ' ἡμᾶς πίσεως καὶ τῆς ἐμπορίας. Καὶ μεθ' ὅλα ταῦτα ποσάκις ἐκινδύνευσαν! Τὸ σχολεῖον τῆς Κωνσταντινῆς μετὰ τὸν θάνατον τῆ γενναίου καὶ ἀειμνήστου προσάτε καὶ συνίστορος αὐτῷ, Δημητρίου τῷ Μουρούζη, ἠμελήθη διόλου μᾶλλον διὰ φόβον, παρὰ δι' ἄλλας ἀσυμφωνίας τῶν Βυζαντινῶν. Τὸ Σχολεῖον τῶν Κυθωνιατῶν ὀλίγον ἔλειψε νὰ κατασκαφῆ ἐκ θεμελιῶν, ἂν δὲν ἐξηγόραζον τῆτο διὰ πολλῶν χρημάτων καὶ μυριάων ἐφευρέσεων ὁ τότε μέγας Διερχμηνεὺς, καὶ ἡ ἐπιμέ-

(α) Τῶν Τούρκων ἡ μεγίστη σπουδὴ γίνεται εἰς τὸ Κουράνιον, καὶ τὰ Νομικὰ αὐτῶν, καὶ εἰς τὴν Περσικὴν καὶ Ἀραβικὴν γλῶσσαν. Ἐὰν ἔχωσι τινας ἐπισήμας μεταφρασμένας ὑπὸ τῶν παλαιῶν Ἀράβων καὶ Περσῶν, ταύτας νομίζουσι περιττὰς καὶ ἐπιβλαβεῖς οἱ γνήσιοι φύλακες τῷ Μωαμεθανισμῷ. Ἄλλὰ καὶ οἱ εἰς τὴν Κουρανικὴν σοφίαν ἐξ αὐτῶν πεπαιδευμένοι εἶναι ὀλιγώτατοι. Εἰς τὴν βασιλεύουσαν Κωνσταντινούπολιν μετροῦνται ἐπὶ τῶν δακτύλων. Εἰς δὲ τὴν λαλουμένην αὐτῶν γλῶσσαν δὲν ἔχουσι πρὸς χρῆσιν κοινὴν κἀνὲν κειδῶν βιβλίον ἠθικὸν ἢ φιλοσοφικόν, εἰμὴ μύθων πλησμονὴν, καὶ αἱματώδεις ἱστορίας. Τὴν δὲ τυπογραφίαν νομίζουσι δογματικῶς ἀμάρτημα ἀσυγχώρητον. Καὶ διὰ τοῦτο μάλιστα ὁ Β, Σελίμης ἐδυσφημίδη καὶ ἐξεθρονίδη, ὡς νόθος καὶ ἐκφυλος Μουσι ἰλμάνος, διότι ἐφάνη φίλος τῆς τυπογραφίας καὶ τῶν μαθησεων, καὶ τῆς τακτικῆς. Ἄς ἔλθωσι τώρα φιλόανθρωποι τινες πολιτικοὶ, οἵτινες ἐγνωμοδότησαν, ὅτι δύναται οἱ Τούρκοι νὰ παιδευθῶσι καὶ νὰ ἡμερωθῶσι (μόνον νὰ μὴ ἀνασταθῆ ἡ Ἑλλάς!), ἄς ἔλθωσι λέγω νὰ μᾶς ἀποδείξωσι, πῶς τοῦτο τὸ ἔθνος, ἐν ᾧ ἔχει τριαύτην θρησκείαν, καὶ τριαύτην ἠθικὴν καὶ νομικὴν καὶ πολιτικὴν, δύναται ποτε νὰ πολιτιδῆ καὶ νὰ ἀνθρωπεύσῃ! Ἄλλὰ ταῦτοι παραδοξολόγοι ῥᾶστα καὶ τάχιστα συγκλωθουσι τὰ ἀσύγκλωστα. Φωτίζουσι τοὺς Τούρκους, φιλοσοφίζουσι τὸν Σουλτάνον, ἱεροποιῶσι τὸν Μουφτῆν, μεταμορφόνουσιν εἰς Ἀκαδημίας τὸς Μενόρεσεδες, ἐκδίδουσιν, ἂν θέλῃς, καὶ συμφωνίαν τοῦ Κουρανίου καὶ τοῦ Εὐαγγελίου· μόνον ὁ Σουλτάνος νὰ βασιλεύῃ! Ταλαίπωροι Ἕλληρες! τίς ἠλπίζεν, ὅτι μαθηταὶ τινες τῆς προγονικῆς σας σοφίας ἔμελλον νὰ ἀποβῶσι τόσον σοφοί, ὥστε νὰ τερατολογῶσι κατὰ τῶν κεφαλῶν σας;